

/Carles Gorini/

Biodiversitat marina, salut humana

La biodiversitat marina té un lligam molt estret amb la salut humana. La sobreexplotació dels recursos pesquers, la contaminació i el canvi climàtic estan amenaçant la biodiversitat dels mars i, per tant, amenacen la nostra salut.

Margarida Casadevall, Josep Lloret i Marta Muñoz formen part del grup d'ictiologia del Departament de Ciències Ambientals de la UdG. Juntament amb la resta de membres del grup i l'Institut de Medi Ambient (IMA), han organitzat a Girona, els dies 18 i 19 de setembre, el seminari «Biodiversitat marina i salut humana». La intenció dels organitzadors ha estat mostrar que al mar s'hi poden trobar beneficis, però també amenaces. Unes amenaces que són conseqüència d'una actitud global que, els especialistes, consideren que és necessari repensar, perquè al mar ens hi aboquem com a depredadors, prenent el que té però sense donar res a canvi. «Els biòlegs hem de ser molt crítics i denunciar una sobreexplotació del mar que no té sentit», afirma Margarida Casadevall. Sobreexplotació, sí, però encara hi ha més, perquè cal afegir-hi la contaminació de les aigües i l'escalfament global com a conseqüència del canvi climàtic, la qual cosa dibuixa un panorama molt complex en què es fa difícil assenyalar un únic culpable de què el que havia de ser una font de salut arribi a convertir-se en un parany.

La sobreexplotació és el primer problema

De moment, diverses espècies de peixos han desaparegut per sempre i d'altres es troben en risc de desaparèixer. I, el que és pitjor, la seva qualitat disminueix. Com sempre passa, hi ha oportunistes que en treuen profit i es fan presents, com és el cas de les meduses, en llocs i en nombre com no es coneixia. Confirmant l'opinió de Casadevall, Marta Muñoz denuncia que el volum de captures es manté molt per sobre del que seria convenient, perquè la legislació pesquera relaciona la mida mínima de captura amb l'inici del període de reproducció, la qual cosa fa que, sovint, es capturin exemplars que encara no han tingut temps de reproduir-se per primera vegada. En canvi, la investigadora

Margarida Casadevall: “Els biòlegs hem de ser molt crítics i denunciar una sobreexplotació del mar que no té sentit.”

Diverses espècies de peixos han desaparegut per sempre i d'altres es troben en risc de desaparèixer. I el que és pitjor, la seva qualitat disminueix.

El sector de la pesca és molt divers i al costat dels pescadors tradicionals hi ha els grans vaixells d'arrossegament que, literalment, llauen el fons marí

assegura que si se'ls deixés créixer una mica més «la capacitat reproductora augmentaria exponencialment». Amb tot, admet les dificultats per abordar reformes estructurals en un sector en què no hi ha una política pesquera comuna perquè als mars hi van tots els països i cadascun hi aplica les seves pròpies lleis. A més, el sector de la pesca és molt divers i al costat dels pescadors tradicionals hi ha els grans vaixells d'arrossegament que, literalment, llauen el fons marí. Segons Josep Lloret, els volums de captura són tan importants que «el noranta per cent de la biomassa que es troba a les plataformes continentals ja ha estat delmada». Lloret posa com a exemple el col·lapse del bacallà, en què, malgrat els advertiments que feien els científics, fins que no es va acabar no se'n va aturar la captura. I es va aturar, senzillament, perquè va deixar de ser negoci per als pescadors, que van desaparèixer. Avui la població de bacallans es recupera, però no arriba al 10% del que havia estat cinquanta anys enrere. Tampoc no cal esperar trobar, diuen els investigadors, més tresors en forma de grans bancs, perquè al mar profund la densitat de peixos és molt baixa i l'interès comercial de les espècies que hi viuen, mínim.

Proliferació de paràsits

En un escenari tan poc afalagador, a més, s'assisteix a la proliferació de paràsits en el peix. Les causes encara no estan clares. El fet és, però, que l'Agència de Protecció de la Salut cada cop detecta més partides de peix que arriben al mercat amb un o altre tipus de paràsit, alguns dels quals poden afectar la salut humana. La intenció del grup d'Ictiologia de la UdG és concentrar els esforços a investigar les causes del problema. Des de fa uns mesos, Natàlia Martínez estudia la parasitació de l'anxova gràcies a una beca de l'Institut Eiximenis de la Diputació de Girona. L'interès de conèixer l'abast que pugui tenir la parasitació d'aquesta espècie ve donada perquè es tracta d'un peix que a Catalunya s'acostuma a menjar cru, de tal manera que el paràsit pot ser ingerit viu juntament amb el peix. L'estudi es troba en una fase prou prematura per poder oferir resultats. Amb tot, les primeres anàlisis semblen indicar que el nombre de captures ha minvat considerablement a causa de l'excés de pesca i que alguns individus són portadors del paràsit anomenat *Anisakis*.

Fotografies de Bernd Morker i Josep Lloret

La farmàcia del mar

El mar podria ser una farmàcia perquè diverses algues i peixos han estat identificats com a font de salut. L'Omega 3, present al peix blau, està de moda i en diversos càncers hi ha esperança de tractament a partir d'antitumorals d'origen marí. Amb tot, aquesta farmàcia comparteix les amenaces que afecten la resta de la biodiversitat marina. La contaminació, sobretot per metalls pesants, i la pressió humana sobre els ecosistemes marins per la pesca, el turisme i altres activitats econòmiques, poden acabar espatllant-la.